

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

БУРА ДАНИЧИЋ
(1825 - 1882)

Каталог изложбе

Нови Сад, 2000

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

50

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличић и Драгана Обрадовић

ЂУРА ДАНИЧИЋ

Први Вуков саборац на реформи српског књижевног језика и правописа Ђуро Даничић (крштено име му је Ђорђе Поповић) родио се 6. априла 1825. године у Новом Саду (у улици Златна Грета бр. 33) као четврти син свештеника Јована Поповића и мајке Ане, рођене Мојић.

Основну школу учио је у Новом Саду, а гимназију у Новом Саду и Пожуну. Студије правних наука започео је у Пешти 1844. године, а наставио у Бечу 1845. године. Ту, у Бечу, упознао се са Вуком Караџићем и Фрањом Миклошићем. Интересовање за проблеме језика, подстакнуто сарадњом са Вуком, променило је смер његових студија - са правних прешао је на филолошке, 1846. године.

У победничкој 1847. години објавио је *Рат за српски језик и правопис*, кратку научну студију, којом је окончана полемичка расправа о језику са Вуковим противницима и, заједно са другим делима (Вуков превод *Новог завјета*, *Песме* Бранка Радичевића и *Горски вијенац* Петра II Петровића Његоша) издатим ове, 1847. године, извојевана победа Вукове језичке правописне реформе. Следеће, 1848. године био је са Вуком Караџићем на Словенском конгресу у Прагу, а 1850. био један од потписника познатог Књижевног договора у Бечу.

Године 1849. изабран је за дописног члана Друштва српске словесности у Београду а 1857. и за његовог секретара - на тој дужности остао је до 1861. године. За библиотекара Народне библиотеке у Београду постављен је 1856. године, а за професора Лицеја - за Катедру историје словесности, естетике, теорије

словесности, 1859. године. У том периоду (1856-1861) уређивао је *Гласник друштва српске словесности*.

Руска академија наука изабрала га је за свога члана 1864, а после три године у своје чланство примила га је и Југословенска академија у Загребу. Исте године постао је и њен секретар. За правог члана Српског ученог друштва - одсек филозофских наука изабран је почетком 1869. године, а за његовог председника 1877. године.

Биран је и за посланика у Карловачко-загребачком срезу за српски народни црквени сабор (1869) и за посланика у Народној скупштини Кнежевине Србије.

Умро је 4. новембра 1882. године у Загребу, у својој 57. години живота. Последњом вољом (тестаментом) оставио је имовину Југословенској академији у Загребу, Инвалидском фонду српском и сиромашним ђацима Велике школе у Београду.

(Александар Белић, 1947)

Ђуро Даничић је са пуном преданошћу и најдубљим уверењем настављао рад свога учитеља. Настављао је тај рад на широком фронту борбе за националну културу, као и Вук, али и са све већом оријентацијом на научну, филолошко-језичку аргументацију Вукових идеја. Већ прва његова научна расправа *Рат за српски језик и правопис* (1847) јасно показује ту оријентацију: она је цела посвећена питањима језика и правописа, а у њој се Даничић тек на крају, у емфатичним екскламацијама, јавља и као национални идеолог, оним познатим и често навођеним речима о народној књижевности (Nationalliteratur, не Volksliteratur) и народном језику као изразу народног духа: „У Вуковом *Рјечнику* наћи ћеш не само свакој ријечи прави глас и изговор и право значење, него ако је човјек по духу човјек, а дух човјечиј ако се опет само или бар понајвише у језику показује, тамо шећ васколики Српски дух, тамо ћеш Србина васколикога

као у огледалу видјети... Тога ради су нам за народну књижевност од велике потребе и од неисказане користи народне пјесме и друге народне умотворине... Народне су умотворине сјеме: из тога сјемена треба да нам никне књижевност; то ће само бити права књижевност." Исти национално-идеолошки став исказује Даничић и у приказу Вуковог превода *Новога завјета* (1847), као и у краткој белешци о *Песмама* Б. Радичевића: „Ја мислим да до данас још није ниједан учени Србин овако пјевао као овај Радичевић, а он пјева онако како треба Србин књижевник да пјева... Још је у књизи овај језик као суза - чист.”

(Драгиша Живковић, 1975)

Још у Бечу, крај Вука и Миклошића, Даничић је заволео рукописну српску књигу, србуљу, и одушевио се нашом средњовековном књижевношћу. Као библиотекар, дуго је богорадио и мољакао док му најзад није одобрено 40 дуката годишње ради откупа старих српских рукописа. Пасионирани сакупљач куповао је за библиотеку прологе, триоде, законике, дипломе, житија светих, све што му је долазило до руку. Да би имао од чега да живи, Вук је продавао србуље по свету. Даничић их је прикупљао одасвуда и као народну својину брижљиво слагао у рафове Народне библиотеке...

Сврха Даничићеве научне обраде дотадашњих ризница српскохрватске лексике није, дакле, била отпор стварању модерног књижевног језика, него, напротив, помоћ да се што „прије, јаче и поузданије кристалише и створи наш књижевни језик.” До Даничића, многе наше речи биле су расуто драго камење од којег је он у своме делу направио драгоцену мозаик. Његов језички мозаик истовремено је и слика нашег народног духа дата и вертикално, онако како тече кроз историју, и хоризонтално, онако како тренутно живи у народу.

(Миодраг Поповић, 1959)

И тако Срби добише *Свето Писмо* у класичноме преводу два најбоља знаоца језика народнога. Књига ова разилази се у хиљадама егземплара по свему народу нашем, те није далеко време, кад ће ње бити у народу највише и на све стране, па ће у себи и у примеру своје светлити народу књижевничким, пречишћеним обликом језика народнога и постати извором крепости књижевнога језика српског.

(Стојан Новаковић, 1877)

***

Језик човјечиј јест огледало духа човјечијега, или ти онога у човјеку што чини човјека да је човјек, али не правопис; правопис је само огледало језика. Језик је Бог дао човјеку да њиме казује што мисли и осјећа, а писмо су људи измислили, за невољу, да њиме биљеже што језиком казују. Писмо није ништа друго до сурогат језика или ти бесједе човјечије: какав ориџинал онаки му и сурогат: какав језик онако и писмо.

(Ђура Даничић, 1847)

***

Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом 175-годишњице рођења Ђуре Даничића, филолога и браниоца Вукових погледа. Отворена је од 2. до 30. априла 2000. године у витринама испред Свечане сале Матице српске. Коришћена је грађа из збирки БМС и Рукописног одељења Матице српске (РОМС).

КАТАЛОГ

РАТ
за
СРПСКИ ЈЕЗИК
▪
ПРАВОПИС.

НАПИСАО

Б. ДАНИЧИЋ.

У БУДИМУ
у штампарији Пештанскога универзитета.
1847.

ДЕЛА

1. Рат за српски језик и правопис / написао Ђ. Даничић. - У Будиму : у штампарији Пештанскога универзитета, 1847. - 63 стр.
2. В. Лазићу II и још којешта / написао Ђ. Даничић. - У Бечу : У Јерменскомe намастиру, 1848. - 16 стр.
3. Србска синтакса. Део 1 / написао Ђ. Даничић. - У Београду : у Државној штампарији, 1858. - XII, 643 стр.
4. Вуков пријевод Новогa завјета / [Ђ. Даничић]. - [Београд : Држ. штамп., 1862]. - 25 стр.
П. о.: "Видов дан" 1862, бр. 63, 129, 130, 131, 137, 140
5. Рјечник из књижевних старина српских. Дио 1, А-К / написао Ђ. Даничић. - У Београду : у Државној штампарији, [1862]-1863. - XI, 521 стр.
6. Рјечник из књижевних старина српских. Дио 2, Л-П / написао Ђ. Даничић. - У Београду : у Државној штампарији, 1863. - [1], 519 стр.
7. Српска граматика. Дио 3, Облици српскога језика / написао Ђ. Даничић. - Друго издање. - У Београду : у Државној штампарији, 1863. - [8], 124 стр.
8. Господину П. Нинковићу. - [У Београду : У Државној штампарији, 1865]. - 18 стр.
П. о.: "Видов дан" 1865, бр. 50-52
9. Милош Светић поета. - У Београду : У Државној штампарији, 1865. - 7 стр.
П. о.: Видов Дан, 1864, бр. 67
10. Граматика српска или хрватска. Дио 3, Облици српскога или хрватскога језика / написао Ђ. Даничић. - 5. изд. - У Загребу : у штампарији Драгутина Албрехта, 1869. - [4], 120, [2] стр.
11. Облици српскога или хрватскога језика / написао Ђ. Даничић. - 6. изд. - У Загребу : у штампарији Драгутина Албрехта, 1872. - [4], 120, [2] стр.
12. Историја облика српскога или хрватскога језика до свршетка XVII вијека / написао Ђ. Даничић. - У Београду : издање и штампа Државне штампарије, 1874. - VIII, 398, [2] стр.
13. Облици српскога језика / написао Ђ. Даничић. - Седмо издање. - У Београду : Издање и штампа Државне штампарије, 1874. - [5], 120 стр.

14. Основе српскога или хрватскога језика / написао Ђ. Даничић. - У Биограду : издање и штампа Државне штампарије, 1876. - VI, [2], 463 стр.
15. Свето писмо Старога и Новога завјета / превео Стари завјет Ђ. Даничић, Нови завјет превео Вук. Стеф. Караџић. - Биоград : Британско и инострано библијско друштво, 1892. - 241 стр.
16. Ситнији списи Ђ. Даничића. И, Критика, полемика и историја књижевности. - Сремски Карловци : Српска манастирска штампарија, 1925. - VIII, 467 стр.
17. Српски акценти / Ђуро Даничић. - Београд : Српска краљевска академија, 1925. - XIII, 320 стр.
18. Рјечник из књижевних старина српских. I-III / Ђуро Даничић. - [Фототипско изд.] - Graz : U. Verlagsanstalt, 1962 Фототипско изд.: У Биограду: Државна штампарија, 1863.
19. Предавања из словенске филологије / Ђуро Даничић. - Београд : Међународни славистички центар СР Србије, 1975. - [174], VI стр.
20. Mala srpska gramatika ; Oblici srpskog jezika / Ђ. Daničić. - München : O. Sagner, 1983. - 79, X; 120, V str. Fototipsko izd.: У Бечу : У штампарији јерменског манастира, 1850. - Fototipsko izd.: У Biogradu : Državna štamparija, 1864.
21. Рат за српски језик и правопис / Ђуро Даничић. - [Фототипско изд.] - Горњи Милановац : Привредна књига ; Београд : Народни музеј - Одељење Вуковог и Доситејевог музеја, 1984 Фототипско изд.: У Будиму: У штампарији Пештанског универзитета, 1847.

ЛИТЕРАТУРА

22. Ђ. Даничићу надгробна реч од Јована Бошковића. - [Београд : с. н.], 1882. - 16 стр.
23. Мала српска граматика / саставио Ђорђе Магарашевић. - У Новоме Саду : Српска књижара браће М. Поповића, 1883. - 64 стр.
24. О Даничићевом презимену / од Јована Бошковића. - Београд : Штампарија код "Св. Саве", 1883. - 22 стр.
П. о.: Српска независност; бр. 2 и 3, 1883 год.
25. Карактер и рад Ђуре Даничића / прилози од Р. Врховца. - Нови Сад : Матица српска, 1923. - 198 стр.
26. Даничићев зборник. - Београд : Српска краљевска академија, 1925. - стр.

27. Вук и Даничић / А. [Александар] Белић. - Београд : Просвета, 1947. - 213 стр.
28. Млади Даничић / Ђорђе Живановић. - [Нови Сад] : Матица српска, [1953]. - [48] стр.
П. о.: Зборник Матице српске за књижевност и језик; књ. I-III, 1954-1957.
29. Како је Ђура Даничић постао секретар Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу / Роберт Пауловић. - Нови Сад : [б.и.], 1955. - 4 стр.
П. о.: Зборник Матице српске, Серија друштвених наука; св. 11, Нови Сад, 1955.
30. Ђура Даничић и Војводина / Коста Милутиновић. - Нови Сад : [Војвођански музеј], 1956. - Стр. 21-32
П. о.: Рад војвођанских музеја; Нови Сад, 1956.

РЈЕЧНИК

и з

КЊИЖЕВНИХ СТАРИНА СРПСКИХ

МАРИСКО

Б. ДАНИЧИЋ

ДНО ПРВИ

А — К

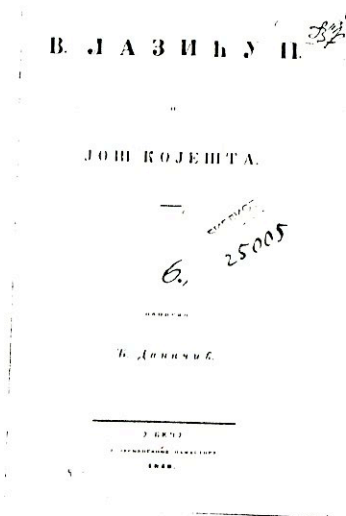
У БЕОГРАДУ

ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1983

31. Први руководиоци Народне библиотеке у Београду / Мираш Кићовић. - Београд : [б. и.], 1957. - Стр. 261-294
П. о.: Годишњак Музеја града Београда; књ. 4, 1957.
32. Ђура Даничић / Миодраг Поповић. - Београд : Нолит, 1959. - 270 стр.
33. Даничићева естетика / Иво Тартаља. У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - 15, 2 (1967), стр. 177-197.
34. Ситнији списи Ђуре Даничића. књ. 3, Описи ћирилских рукописа и издања текстова / приредио Ђорђе Трифуновић. - Београд : Српска академија наука и уметности, 1975. - 1 св. (раз. паг.)

35. Значај Даничићевог рада о Хваловом рукопису / Вера Јерковић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XVIII/1 (1975), стр. [117]-132.
36. Ђуро Даничић као археограф / Иванка Веселинов. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XVIII /1 (1975), стр. [133]-144.
37. Писма Ђуре Даничића у рукописном одељењу Матице српске / Коста Дудић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XVIII /1 (1975), стр. [145]-153.
38. Полемички карактер Даничићевог "Рата за српски језик и правопис" / Александар Младеновић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XVIII /1 (1975), стр. [65]-76.

39. Једно поређење Вукове и Даничићеве граматике / Јован Кашић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XVIII /1 (1975), стр. [77]-90.
40. Библиографија радова Ђуре Даничића / Милорад Радовановић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XVIII /1 (1975), стр. [9]-63.
41. И добри Даничић неки пут задрема / Радослав Бошковић. - Београд : Филолошки факултет, [1976]. - Стр. 333-335.
П.о.: Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор; књ. 42, св. 1-4, 1976.
42. О преносу тела Ђуре Даничића из Загреба и о сахрани у Београду / Гаврило Ковијанић. У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - 27, 2 (1979), стр. 354-362.

43. Ђуро Даничић и српска филолошка књижевна критика / Драгиша Живковић. - Београд : [б. и.] ; Загреб : [б. и.], 1981. - Стр. 381-389
П. о.: Зборник о Ђури Даничићу.
44. Зборник о Ђури Даничићу / уредници Антоније Исаковић, Јосип Торбарина. - Београд : Српска академија наука и уметности ; Загреб : Југославенска академија знаности и умјетности, 1981. - 491 стр., [12] стр. с таблама, [2] листа с таблама, [3] савијена листа
45. Прилог Даничићевој библиографији / Станиша Војиновић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XXV/2 (1982), стр. 141-142.
46. Књижевни судови Ђуре Даничића / Предраг Протић. У: Сумње и надања / Предраг Протић. - Београд : Просвета, 1986. - Стр. 67-80.
47. Други прилог Даничићевој библиографији / Станиша Војиновић. У: Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. - XXIX/1 (1986), стр. 159-160.

Матица српска
СРПСКА СИНТАКСА.

48. Улога и заслуге Ђуре Даничића / Павле Ивић. У: О језику некадашњем и садашњем / Павле Ивић. - Београд : Београдски издавачко-графички завод ; Приштина : Јединство, 1990. - Стр. 240-253.
49. О језику Даничићевих писама / Јован Јерковић. У: Језик и писци / Јован Јерковић. - Нови Сад : Матица српска : Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета, 1991. - Стр. 58-92.
50. На гробу Ђуре Даничића / Милош Црњански. У: Есеји и прикази / Милош Црњански. - Нови Сад : Књижевна заједница Новог Сада, 1991. - Стр. 88-90.

51. Ђуро Даничић и српска филолошка књижевна критика / Драгиша Живковић. У: Европски оквири српске књижевности. [Књ.] 3 / Драгиша Живковић. - Београд : Просвета, 1994. - Стр. 208-220.
52. Ђуро Даничић : Рат за српски језик и правопис. У: 1847. у српској култури / [аутор изложбе Олга Стевановић. - Београд : Народна библиотека Србије, 1997. - Стр. 50-59.
53. Ђуро Даничић : 1825-1882 / Александар Белић. У: 1847. / [уводна студија и биографије аутора] Слободан Ристановић. - 1. изд. - Београд : Vukan's, 1997. - Стр. 151-153

ПРЕВОДИЛАЧКИ И ПРИРЕЂИВАЧКИ РАД

54. Нови српски буквар / рецензија Ђ. Даничића. - У Бечу : у Јерменском манастиру, 1854. - 43 стр.
55. Живот Светога Саве / написао Доментијан. - [Београд] : на свијет издало "Друштво србске словесности" трудом Ђ. Даничића, 1860. - VII, 219 стр.
56. О Светићеву "Огледалу" / рецензија Ђ. Даничића. - Прештампано други пут. - У Биограду : У Државној штампарији, 1865. - 32 стр. П. о.: Видов дан, 1865, бр. 28-32
57. Псалтир Давидов / превео Ђуро Даничић. - У Бечу : издање А. Рајхарда и др. му, 1865. - 139 стр.
58. Животи краљева и архиепископа српских / написао архиепископ Данило и други. - У Загребу : У Светозара Галца у ком., 1866. - [4], 386 стр.
59. Свето писмо / превео Ђуро Даничић. - У Пешти : Издање А. Рајхарда и друга му, 1866. - [2], 436 стр.
60. Историја српскога народа / написао А. Мајков. - 2. изд. - У Биограду : издање и штампа Државне штампарије, 1876. - [4], 347, [1] стр.
61. Приповетке из Старога и Новог Завета / Превео Ђ. Даничић. - 14. изд. - У Панчеву : Књижара Браће Јовановића, 1884. - 140 стр.
62. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Sv. 5. Dio 2. 1, Četa-dali / na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. - U Zagrebu : [Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti], 1884. - 240 str.
63. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Dio 1, A - češula / na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. - [U Zagrebu : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1980]. - 960 str.
64. Библија / илустрације Гистава Дореа. - Београд : Идеа, 1990. - 430 стр.

ФАКСИМИЛИ

65. Писмо Ђуре Даничића Антонију Хаџићу писано у Београду 15. априла 1862. године (РОМС, 13.601)
66. Писмо Ђуре Даничића Књижевном одбору Матице српске писано у Београду 6. јануара 1866. године (РОМС, 10.161)

Република Српска

УСТАВНИ ДАР

ОБЛИЦИ СРПСКОГА ЈЕЗИКА

УСТАВНИ
Д А Н И Ч И Ћ

Ђуре Даничић

ДРЕВНО ПИСМО

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРНИ

1862

67. Писмо Ђуре Даничића Матици српској у Пешти писано у Београду 3. децембра 1863. године (РОМС, М 9.204)
68. Писмо Ђуре Даничића Књижевном одбору Матице српске писано у Београду 13. децембра 1864. године (РОМС, М 9.205)
69. Аутобиографски подаци Ђуре Даничића, Београд, 1857. године (РОМС, М 15.096)

БУРА ДАНИЧИЋ
1825 - 1882

Издавач
Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК
Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА
Ксенија Светличић и Драгана Обрадовић

ПРИПРЕМА
Тихомир Светличић

УМНОЖАВАЊЕ
Миранда Бадњар

ПОВЕЗ
Милорад Родић

ТИРАЖ
60 примерака